

Leonard Cohen, geen zittend gat

Sinds zijn comebackoptreden van 2008 in het Brugse Minnewaterpark onderhoudt Leonard Cohen een innige band met ons kikkerlandje, maar voor de Canadese bard is de hele wereld zijn oester. Zijn leven leest dan ook als één lange roadtrip. **Francis Mus**

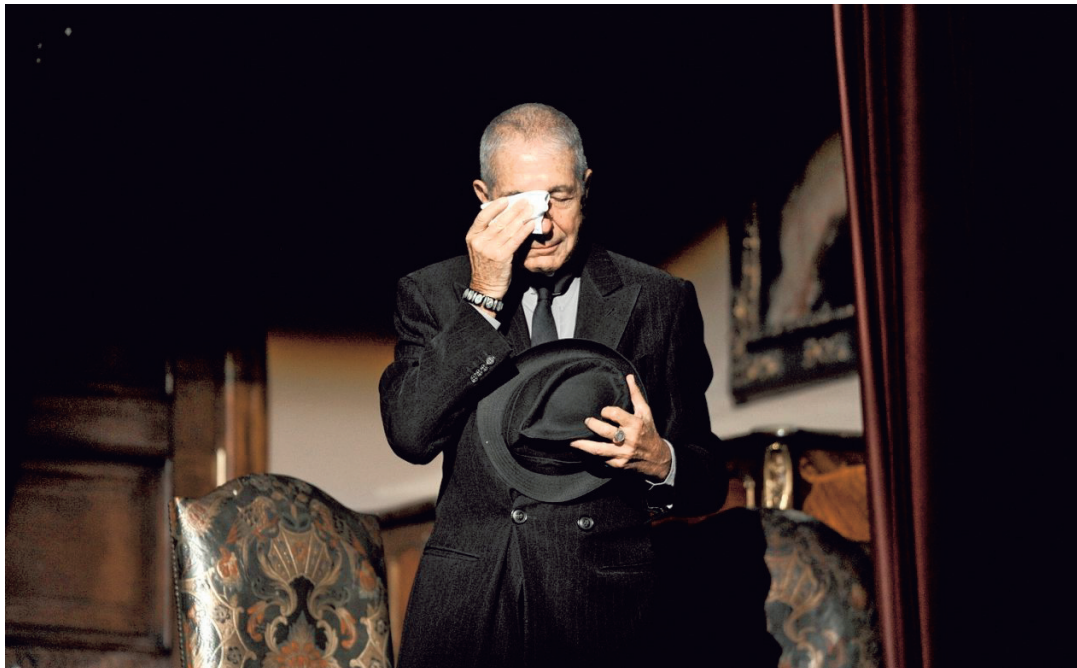
Op zich is het niet zo verwonderlijk dat Cohen veel gereisd heeft in zijn leven. De man uit Montreal kan zich maar moeilijk settelen en als joodse Canadees is hij zich erg bewust van dat historisch beladen gevoel. In 1979 al verscheen op het album *Recent Songs* een opname van 'Un Canadien errant', een traditioneel Québécois-ballingslied.

Voor zijn eigenzinnige versie deed Cohen een beroep op een mariachiband. Daarover zei hij: "Ik vond dat interessant en grappig tegelijk, omwille van de gedachte die daarmee opgeroepen wordt: je hebt een jood die een Frans-Canadees nummer brengt met een Mexicaanse band, dus zo wordt het echt wel een statement over ballingschap."

Toch heeft Cohen altijd volgehouden dat hij voor alles een inwoner van Montreal is. In de jaren zestig smokkelde hij in zowat elk interview de bewering dat hij om de zoveel tijd naar zijn

thuisstad moest terugkeren "om zijn neurotische affiliaties nieuw leven in te blazen". Tot op vandaag kun je in zijn gedichten en romans veel meer referenties terugvinden naar Montreal en Canada dan in zijn muzikale werk, waarmee hij een breder publiek kon bereiken.

Hoewel Cohen tegenwoordig meer in Los Angeles dan in Montreal vertoeft, kan zijn levensverhaal met gemak omschreven worden als één lange roadtrip met als voorname haltes New York in 1956 (om zich onder te dompelen in de artistieke scène van de Beat-poets), Londen in 1959 (om er een blauwe regenjas te kopen en plichtsgetrouw elke dag drie bladzijden te schrijven), het Griekse eiland Hydra in 1960 (om er te leven en te werken in een kunstenaarskolonie), Nashville in 1968 (om er zijn muzikale carrière een boost te geven) en India in 1999 (om zich

● Een ontroerde Cohen bij zijn Prince of Asturias Award for Literature in Gijón, 2011. © REUTERS

te verdiepen in het boeddhisme en zich van zijn depressie te bevrijden).

Dr. Love in Frankrijk

Daar komt nog bij dat zijn rijk gevulde liefdesleven zich nooit beperkt heeft tot Montreal. Zijn bekendste muze is ongetwijfeld Suzanne, de moeder van zijn twee kinderen (overigens niet de Suzanne van het gelijknamige nummer). Zij bracht het grootste deel van haar leven in Frankrijk door. Ook de fotografie

Cohen erkent dat hij zich in zijn artistieke praktijk meer thuis voelt in Europa dan in Amerika

Dominique Issermann, die een tijdje zijn levensgezel was en nog steeds een deel van zijn artwork voor haar rekening neemt, is van Frans komaf.

Maar de verknoctheid van Cohen aan Frankrijk heeft niet alleen te maken met zijn liefdesperikelen. Op een bepaald moment was hij er zo populair dat zelfs Georges Pompidou hem zijn favoriete zanger noemde en het Franse weekblad *Le Nouvel Observateur* hem in 1969 tot 'folksinger de l'année' kroonde.

Hoewel zijn muzikale carrière

vorm kreeg in Amerikaanse folk-middens (niemand minder dan Judy Collins nam hem onder de arm) zou hij zich daar vlug van verwijderen en zijn eigen pad kiezen. Dat parcours laat zich moeilijk omschrijven omdat er zoveel verschillende tradities in samenvloeien.

Cohen erkent zelf dat hij zich in zijn artistieke praktijk meer thuis voelt in een Europese dan in een Amerikaanse traditie. Hij beschouwt zichzelf meer als een 'chansonnier' in de lijn van Jacques Brel of Edith Piaf (van wie hij ooit een reeks nummers zou vertalen en opnemen) dan als een Amerikaanse 'populair balladeer'. De keuze voor zo'n artistieke invulling verschaftte hem ook de mogelijkheid om de seriëuze onderwerpen waar hij het als dichter al over had over te brengen naar een breder publiek en er nog van te leven ook.

Daarnaast is de stem in die chansonnier-traditie vaak ondergeschikt aan de boodschap. Ook dat kwam Cohen goed uit toen hij in 1967 op 33-jarige leeftijd besliste om in de muziekbusiness te stappen: meer dan eens werd er kritiek geleverd op de stemkwaliteiten van 'the man with the golden voice', maar dankzij zijn literaire achtergrond kon hij toch een uniek geluid laten horen.

In andere Europese landen valt Cohens succes te linken aan specifieke factoren. Zo laat hij in Spanje nooit na om zijn schat-

● Leonard Cohen in Parijs, 1986. Hij was op een gegeven moment zo populair in Frankrijk dat zelfs Georges Pompidou hem zijn favoriete zanger noemde. © DIANA BLOK/HOLLANDSE HOOGTE

plichtigheid te erkennen ten opzichte van de dichter Federico Garcia Lorca, die hij op 15-jarige leeftijd ontdekte. Cohens moeilijke beeldtaal vertoont nogal wat parallellen met die van Lorca. In 1988 bracht hij hem hulde met 'Take This Waltz' en in 2006 nog vertaalde hij een gedicht dat afge-

drukt werd in *Book of Longing*. Het hoeft dus niet te verwonderen dat hij in 2011 de prestigieuze Spaanse Asturias-prijs voor de letteren toegekend kreeg.

Fredotoraten durft hij wel eens afwijzen, maar in Spanje was hij er bij. In Noorwegen heeft Cohen zijn populariteit dan weer

te danken aan Marianne, op wie hij smoorverliefd werd in Hydra begin jaren zestig. 'So Long, Marianne' vertelt hun verhaal.

In andere landen is zijn werk uitvoerig vertaald, waardoor het beter verankerd raakte. In Italië maakte Fabrizio De André enkele adaptaties van zijn nummers en

zelfs in Polen werd heel wat vertaald. Dichter bij huis bracht Herman van Veen zijn versie van 'Suzanne', maar voor de rest werd er geen enkele poëziebundel in het Nederlands uitgebracht.

Voor de Franse markt daarentegen verscheen ieder literair werk in vertaling en voelden verschillende muzikanten zich geroepen om de muziek in het Frans te brengen. Ook Cohen zelf zong ooit in concert 'Je veux vivre tout seul' in plaats van zijn bekende 'Bird on the Wire'.

Dieptepunt Amerika

In zijn geboorteland is Cohen nooit uit beeld geweest, maar in Amerika liggen de zaken enigszins anders. In 1984 bereikte zijn populariteit er een dieptepunt. Het platenlabel Columbia besliste om *Various Positions* enkel uit te brengen in Europa. Op het album waren nota bene 'Hallelujah', 'Dance Me to the End of Love' en 'If It Be your Will' opgenomen, nummers die later wereldwijd gecoverd zouden worden. Pas toen hij de Amerikaanse catalogus doornam, moest Cohen vaststellen dat zijn album er niet in vermeld stond. De repiek van directeur Walter Yetnikoff is bekend geworden: 'Leonard, we know you are great but we don't know if you're any good'.

Toch loopt er wel degelijk een Amerikaanse lijn door zijn werk. Op *The Future*, misschien wel zijn meest maatschappijkritische album, betitelt hij zijn buurland als "the cradle of the best and of the worst". De Amerikaanse maatschappij fascineert hem, en ook in zijn

muziek klinkt die fascinatie door, bij voorbeeld in zijn voorliefde voor de Amerikaanse countrymuziek: denk maar aan Hank Williams, die met naam en toenaam wordt geëerd in 'Tower of Song'. De charme van het genre ligt voor Cohen in de eenvoud en directe manier waarmee het levenswijsheden weet te vertolken.

Hoe vreemd dat op het eerste gezicht mag lijken, dat is precies wat Cohen in zijn eigen werk nastreeft: een zo direct en eenvoudig mogelijk weergave van zware gedachten en existentiële

In de jaren 70 improviseerde hij graag en besteede hij ooit het podium op een paard

twijfels. Het belang van die directe band met zijn publiek is niet altijd zichtbaar, maar nooit afwezig.

Al van bij het begin van zijn carrière wilde Cohen zijn lezers en luisteraars diep in hun ziel raken. In de loop der jaren slaagde hij de ene keer beter dan de andere keer in dat opzet. Zo gaf hij in het begin van de jaren zeventig naast de reguliere concerten ook een reeks alternatieve optredens in psychiatrische instellingen. Hij trad er gratis op omdat hij naar eigen zeggen in die patiënten een ontvankelijk publiek vond voor zijn muziek.

"Er is sprake van herkenning tussen de mensen met hun ervaringen en de ervaringen die zijn vastgelegd in mijn nummers", aldus Cohen.

In 1972 speelde Cohen voor het eerst een concert op Belgische bodem. In die veertig jaar zijn de thema's dezelfde gebleven, maar de stijl is compleet veranderd. Terwijl hij in de jaren zeventig af en toe ging improviseren en grapt met het publiek (hij besteedde het podium ooit op een paard), is die spontaneiteit enigszins verdwenen. Tegenwoordig is het verloop van ieder concert is even strak als het pak waarin hij zich heeft gehesen. Het enigma rond de man wordt er alleen maar groter door.

Toch had de oorspronkelijke reden van de comeback in 2008 weinig van doen met mysterieuze motieven: zoals bekend was zijn manager Kelley Lynch er met al het geld vandoor. Daardoor moest Cohen wel de boer op om zijn rekeningen te kunnen vereffenen.

Het publiek (her)ontdekte de ene klassieker na de andere. In 2012 werd de nieuwe concertreeks aangekondigd in het kader van het album *Old Ideas*, waaruit een aantal nummers gespeeld werden. Dit keer is er geen specifieke aanleiding voor de twee optredens in Antwerpen en Brussel. De kritieken zijn dan ook voorspelbaar: het repertoire zal nagenoeg identiek zijn, maar Cohen kennende zal hij niet aan kwaliteit ingeboet hebben.

Het tweede Europese luik van de Old Ideas World Tour houdt op 23/6 halt in het Antwerpse Sportpaleis. Op 30/6 staat Cohen in Vorst Nationaal (uitverkocht).

© Piet De Kersjelaer

Flemish Food Fest

30 juni 2013 - DOK Gent

FLEMISH FOOD FEST ROCKT NIET ENKEL IN DE KEUKEN

Met het Flemish Food Fest willen de drie Flemish Foodies (Oly Ceulenaere, Jason Blanckaert en Kobe Desramauts) de aandacht vestigen op de **innovatie en de power van de nieuwe generatie Vlaamse koks**. Maar ook de streekproducenten en gespecialiseerde kwekers krijgen hun volle aandacht.

20 Vlaamse chefs komen naar DOK om hun kunsten te tonen op de barbecue. **een 15-tal lokale bier- en wijnproducenten** brengen hun beste drank mee en er zal ook een heuse markt zijn waar u meer informatie zal krijgen rond de vintage Flemish Foodies producenten! Meer informatie op www.flemishfoodfest.be

GENIET DANKZIJ DE MORGEN OOK VAN DE FLEMISH FOODIES:

- **1 x 2 tickets** voor het Flemish Food Fest
- **een exclusieve meet & greet** met fotomoment op het DOK
- **5 x 2 tickets** voor het Flemish Food Fest
- **5 x 2 tickets** voor Experience the Rock & Roll Kitchen Flemish Foodies @ GENT: maak kennis met de keukens van de Flemish Foodies en geniet van hun kookkunsten in één van de restaurants.

Ongeziene brieven van Ensor in Brussel

Voor een artistieke primeur moet je niet altijd in een museum of galerie zijn. In het grafiekatelier van de Academie voor Beeldende Kunsten in Anderlecht worden dit weekend tientallen zeldzame ingekleurde etsen van James Ensor (1860-1949) uit de verzameling van Frank Deceuninck getoond.

Dat is op zich al goed nieuws, maar er is meer aan de hand. Als afsluiting van zijn loopbaan pakt docent vrije grafiek Filip Le Roy uit met ongeziene, handgeschreven correspondentie van Ensor aan enkele familieleden. Achterneef Jules Daveluy en diens echtgenote Simone ontvingen de berichtjes tussen december 1935

en december 1939: oompje Ensor is dan een oude man, die zijn beste werk lang geleden heeft geschilderd. Zeven brieven en een kleurig kaartje met vrolijke figuurtjes zijn niet meer dan een voernoot in de kunstgeschiedenis, maar toch latest ze een onverwacht facet van Ensors persoonlijkheid zien. De bejaarde schilder blijkt een warme en bezorgde familiemens. Dat steekt schril af tegen het vertrouwde beeld van de man, die we vooral kennen als een zelfingenomen en wat wereldvreemde zonderling. Het contrast met de duivelgjes, de grimmige maskers of de baders die onbeschaamd winden laten op het strand van Oostende, kon niet groter zijn. (EM)

Oprichter The Pirate Bay twee jaar in de cel

Gottfrid Svartholm Warg is schuldig bevonden aan fraude en het hacken van data. De Zweed werd veroordeeld tot twee jaar cel. De Zweedse rechtbank veroordeelt Gottfrid Svartholm Warg tot twee jaar cel. Svartholm is een van de oprichters van de torrentsite The Pirate Bay die illegale downloads mogelijk maakte. De computer-expert werd veroordeeld wegens een computeraanval op de Zweedse IT-firma Logica. Deze cyberaanval gaf Svartholm toegang tot de data van duizenden mensen, die hij

The Pirate Bay

online publiceerde. Daarnaast hackte hij ook de site van de grootste bank van Scandinavië, Nordea. De rechtbank besliste ook dat hij kan worden uitgeleverd aan buurland Denemarken waar hem gelijkaardige beschuldigingen boven het hoofd hangen. Zijn handlangers werden ook veroordeeld en wordt verplicht om psychiatrische hulp te zoeken en af te kicken van zijn drugsverslaving. De hackers pleitten beiden onschuldig. Svartholm beweerde dat iemand zijn computer gebruikte en zo de aanvallen leidde. (CVH)

DMorgen

PAVLOV'S DOG

LIVE AND UNLEASHED TOUR 2013

DONDERDAG 14.11.2013

VOORUIT GENT

INFO & TICKETS: 0900 2 60 60*

PROXIMUSOFORMUSIC.BE LIVE.NATION.BE

IN DE BIOSCOOP

26/6

OFFICIAL SELECTION

MUID

"DE MOOIESTE FILM DIE U DEZE ZOMER ZAL ZIEN"

HUMO

01/08 - 10/08

THEATERAANZEE.BE

OOSTENDE

#

Comp. Marius Berlin Tristero

T

WALPURGIS het KIP

de Roovers

LOD-Josse De Pauw-Kris Defoort Trio HETPALEIS

Ontroerend Goed

Faustin Linyekula

Lucas Vandervost-De Tijd

FroeFroe

Z

Bad van Marie SPECTRA

Warre Borgmans

DMorgen

TAZ#2013

THEATERAANZEE.BE OOSTENDE 01/08 - 10/08

Info & tickets vanaf 17 juni via theateraanzee.be / Uitloket in cc DGP, H. Serruyslaan 18A, Oostende / 059 33 90 00